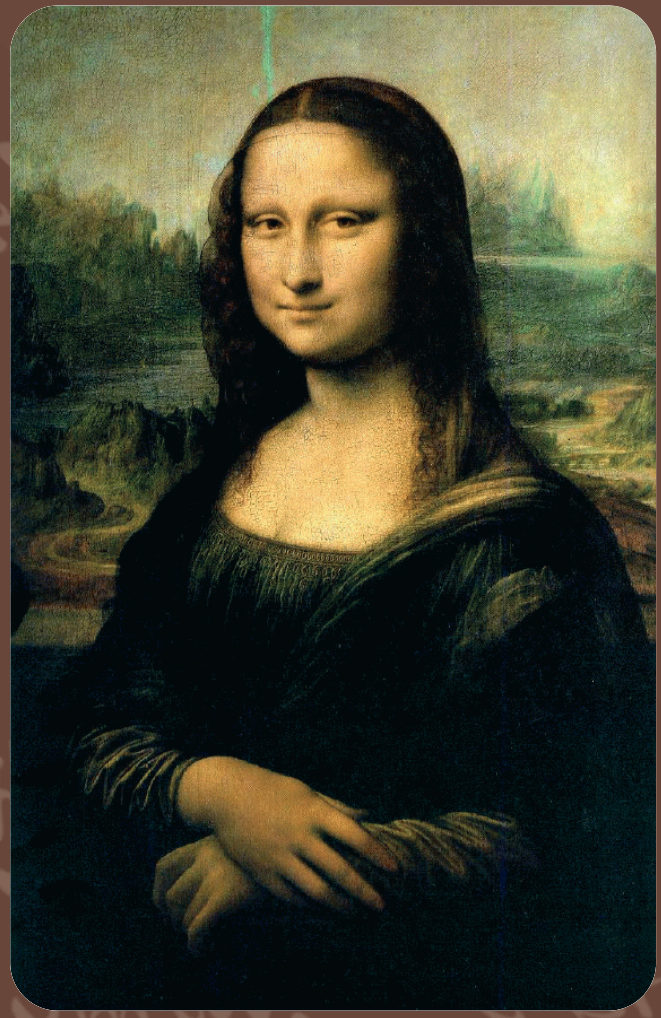

Resimler Nasıl Korunur?

“ABD’de Detroit Sanat Müzesi’ne düzenlenen bir okul gezisi sırasında 12 yaşındaki bir öğrenci, 1,5 milyon dolar değerindeki bir tabloya sakızını yapıştırdı.

Tabloya yapışan sakız, eserin sol alt köşesinde metal para büyüklüğünde iz bıraktı.” Okuduğunuz bu tümceler, çok kısa bir süre önce gazete ve televizyonlarda yayımlanan bir haberden alındı. Şimdi uzmanlar, sakızın tabloya verdiği zararı gidermenin yollarını arıyorlar. Uzmanlar diye sözünü ettiğimiz kişilere “restoratör” deniyor. Onların yaptığı işe de “restorasyon”. Bu konuyu merak ettik ve restorasyon konusunda da eğitim almış bir ressamla, Ali Herischi’yle söyleşi yaptık.

Ressam Ali Herischi, Gazi Üniversitesi Resim İş Bölümü'nde öğretim üyesi. Restorasyon konusunda merak ettiğimiz her şeyi ona sorduk. Elbette ilk olarak resimlere neden restorasyon yapıldığını öğrendik. Herischi, restorasyonun her türlü sanat eserinin ömrünü uzatmak ve korunmasını sağlamak amacıyla yapıldığını anlattı. Öyle ya sanat eserlerinin korunması, bir yandan da tarihin, kültürün korunması anlamına geliyor. Ardından Herischi, Michelangelo'nun duvar resimlerinden örnek verdi. Anlattığına göre bunlar, ilk yapıldığında bugünkü gibi görünmüyormuş. Resimlerin üzerinde hiç çatlak yokmuş ve renkleri çok parlakmış. Ama zaman içinde, bulunduğu ortamın ısı, ışık, nem, hava akımı gibi koşullarında oluşan değişiklikler sonucunda değişime uğramış. Bu değişikliklere, yalnızca ortam koşulları değil, resmin üzerinde yaşayan mantarlar, bakteriler ya da ağaç kurdu gibi canlılar da neden olabilirmiş. Zaman içinde Michelangelo'nun tablosunun renkleri koyulaşmış ve üzerinde çatlaklar oluşmuş. Ressamımız Herischi'nin belirttiğine göre, bu değişiklikler bütün resimlerin başına geliyormuş ve restorasyonla so-

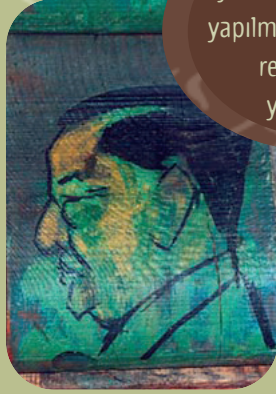
Uzun süre tozlu ve dumanlı bir ortamda kalmış bir resmin üzerinde sarı renkte bir tabaka oluşur. Bu tabaka ancak bir restorasyon çalışmasıyla yok edilebilir.

runlar en aza indiriliyormuş. Pe-ki, restorasyon yapılan tablolar tümüyle yenilenebilir mi? Herischi, bu sorumuzu şöyle yanıtladı: "Çeşitli nedenlerle değişikliğe uğrayan resimlerin restorasyonu, öncelikle onları korumak, bazen bo-

zulmaları ortadan kaldırmak, bazen de renkleri ilk hallerine dönüştürmek için yapılır. Restorasyonun amacı, resmi ilk günkü haline dönüştürmek değildir. Bir resmin bütün çatlaklarının kapatılması ya da tümüyle onarılması söz konusu olmaz. Çünkü biz, o eserleri bugünün gözüyle, yani zaman aşımına uğramış haliyle algılarız. Bu nedenle tümüyle yenilenmelerine gerek yoktur. Bu, gerçekten çok önemli, çünkü restorasyon, genellikle tümüyle yenileme gibi algılanıyor."

Aklımıza hemen bir soru daha geldi. Hangi resimlere, nasıl restorasyon yapılır? Sorumuzu Herischi'ye yönelttik. Herischi, restorasyon yapmanın çok pahalı işlemlerden oluştuğunu söyledi. Bu yüzden eserlerin uzman kurullarınca uzun uzun incelendikten sonra restorasyon yapıp yapılmayacağına karar verildiğini anlattı. Karar vermenin, restorasyonun en önemli aşaması olduğunu da vurguladı. Herischi, restorasyonun birçok aşamadan oluştuğunu, ama en güç işlerin restorasyon öncesinde yapılan hazırlıklar olduğunu belirtti ve şöyle devam etti: "Restorasyon işlemlerinin neler olacağı ve bunların sayısı resimden resime değişir. Restorasyonda kullanılan yöntemlerin bir resimden diğerine tekrarı söz konusu bile olmaz." Herischi'den öğrendiğimize göre restorasyon aşamalarını belirleyen tek şey, o res-

Ağaç ya da duvar üzerine yapılmış resimlere de restorasyon yapılabilir.

Kimler Restoratör Olabilir?

Herischi'ye bu soruyu sorduğumuzda, restorasyon yapacak kişilerin öncelikle iyi birer ressam olmaları gerektiğini belirtti. Üstelik hem bu işin eğitimini almış olmaları hem de eski yeni tüm resim tekniklerini bilmeleri ve de bu konuda özel bir yeteneğe sahip olmaları gerektiğini de anlattı.

Restorasyon konusunda anlatılacaklar elbette yazımızda söz ettiklerimizle sınırlı değil. Ancak sizin bu konuyla ilgilenmeniz için bir başlangıç olabilir. Kim bilir belki ileride bir kısmınız

bu mesleği bile seçebilir.

Resimleri korumanın önemine bu kadar değindikten sonra, müzelere gitiğimizde eserleri ellemenin neden yasak olduğunu anlamak artık daha kolay. Bu çok değerli eserleri yaşatmak gerçekten çok zor. Yazımızın başında sözünü ettiğimiz öğrencinin başına ne geldiğini de merak ediyorsanız, okul yönetimi, bu davranışından dolayı ona, okuldan uzaklaştırma cezası vermiş. Geçekten de müzelerin kurallarına özen göstermek, ve eserlere asla zarar vermemek çok önemli! Müzelerdeki eserlerin insanlık tarihinin birer aynası olduğunu unutmamak gerekiyor.

min özellikleriymiş. Aynı odada asılı duran iki resim bile aynı şekilde restore ediliyormuş. Çünkü resimlerin farklı sorunları olurmuş. En azından ressamların kullandıkları malzemeler ve yöntemler çok farklıymış. İşte bu nedenle restorasyonda hazırlık çalışmaları çok önemliymiş. Ayrıca restorasyonda en önemli konu, resmin yapılış tekniğinin bilinmesinin gerekliliğiymiş.

Ali Herischi'ye restorasyonun nasıl yapıldığını da sorduk. Bizi şöyle yanıtladı: "Varsayalım ki restorasyon yapılacak resim 500 yaşında olsun. Doğal olarak bu resmin dokusu da 500 yaşında. Bu dokunun restorasyon yapılacak ortamda yeni zararlar görmemesi gerekir.

Dış etkenler yüzünden oluşan çatlaklar, resmin yüzeyinde ek bir doku oluştururlar. Bunların derinliği, boya dokusunun kalınlığına göre değişir. Çatlakların içine toz, mantar ya da bakteriler yerleşir. İlk olduğu dönemden başlayarak çatlakların içine yerleşen ve burada çok uzun yıllar yaşam sürdüren mantar ya da

Restorasyon
resim için uygun
koşulların sağlandığı
özel ortamlarda
yapılır.

bakteriler de evrim geçirirler. Resmin içinde yaşayan bu canlılarda oluşacak ani değişiklikler, resmin daha çok zarar görmesine neden olabilir. Bu yüzden bu eserlerin restorasyonu sıradan bir yerde değil, çok temiz ve uygun ortam koşullarının sağlandığı ve teknolojik olanaklarla donatılmış özel laboratuvarlarda yapılır. Restorasyon yapılmasına karar verilerek laboratuvara getirilen bir resim, ilk olarak fotoğraflanır. Böylece resmin son hali belgelenir. Çünkü restorasyon yapıldığında resim değişir. Belgeleme çalışmaları sırasında özel filmler ve özel çekim yöntemleri kullanılır. Belgelemeden sonra restorasyon hazırlıkları başlar. Asıl restorasyon süreci de hazırlık işlemleri bitirildikten sonra başlar. Restorasyon yapılan bir eserde, restorasyon izlerinin kalmaması gerekir.

Bu yönüyle restorasyon estetik cerrahiye benzetilebilir. Belgeleme çalışmaları restorasyonun her aşamasında yapılır. Restorasyon tamamlandığında, eserin son hali bir kez daha belgelenir. Resim müzeye ya da geldiği yere gider ve tüm belgeler de arşivlerde saklanır."

► Serpil Yıldız